

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Ammoniakfølsom natur

Winnie Heltborg Brøndum
27.11.2013

To dages kursus for
miljøkonsulenter, Kolding

PARTNER I
DLBR®

STØTTET AF
promilleafgiftsfonden
for landbrug

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
Den Europæiske
Landbrugsfond for Udvikling
af Landdistrikterne

Naturerhverv.dk

Danmark og EU investerer i landdistrikterne.

Se "European Agricultural Fund for Rural Development" (EAFRD)

Ammoniakfølsom natur

- Kommunen vurderer hvor meget kvælstof § 3 områderne kan tåle – eller gør de? Ofte forholder de sig kun til mindste tabelværdi uden at foretage en faglig vurdering.
- Forslag og debat om hvilke argumenter konsulenterne kan bringe på banen for at nuancere vurderingerne.
- Overdrev og enge

Disposition

- Siden sidst
- Ny viden
- Erfaring fra sager og møder
- Politisk bevågenhed
- Konkret vurdering
- Værktøjer
- Debat – hvad virker?

Ny viden om ammoniak og natur

- Kritik af 1 kg N/ha/år
- Ny rapport om tålegrænser
- Ny rapport om skov
- Natur- og landbrugskommissionens rapport

1 kg N

- *Vand og Jord 19 årg. 2012*

- En skønnet grænse for den nedre størrelse af belastningsændring, hvor der vil kunne findes målelige ændringer på et enkelt naturområde på kort til mellemlang sigt
- Ikke en grænse, der er videnskabeligt belæg for vil kunne anvendes til at vurdere effekter på f.eks. biodiversitet på lang sigt som følge af en given kvælstofpåvirkning

Effekten af 1 kg N

- Muligheden for at opnå eller bevare en ønsket tilstand på et område vil – ud over andre påvirkninger – afhænge af kvælstofbelastningens størrelse, og den kvælstofakkumulering der måtte være sket over tid.
- **For lidt - for meget - forkert**

Væsentlighed....

- 1) En højere vurderet deposition som følge af det ansøgte vil øge sandsynligheden for, at tålegrænsen overskrides og relativt forøge betydningen af depositionen ift. baggrundsbelastningen.
- 2) Botaniske registreringer, der medfører, at bevaringsstatus vurderes som mere gunstig, kan medføre en lavere fastsættelse af tålegrænsen og dermed en større sandsynlighed for overskridelser. Samtidig vil en gunstig bevaringsstatus ofte hænge sammen med en relativt høj vurdering af områdets værdi.
- 3) En højere vurderet baggrundsbelastning vil formindske den relative betydning af belastningen som følge af det ansøgte, men øge sandsynligheden for, at tålegrænsen overskrides.
- 4) En højere vurdering af andre trusler, herunder andre kilder til kvælstofpåvirkning kan medføre en højere tålegrænse og dermed en mindre sandsynlighed for, at tålegrænsen overskrides.

Kilde: Ammoniakmanualen s. 57

Ny rapport om tålegrænser

TÅLEGRÆNSER FOR DANSK NATUR

Opdateret landsdækkende kortlægning af tålegrænser
for dansk natur og overskridelser heraf

Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

nr. 69

2013

AARHUS
UNIVERSITET
DCE - NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Tålegrænser for dansk natur

Lokale afdelinger | Frivilligsiden | K

NATUR MILJØ KLIMA NATUROPLEVELSER OM OS

Organisation Årets resultater Medlem af DN Frivillig i DN Natur &

DN Nyhedsbrev Lokale nyhedsbreve DN Torsdag Alle nyhedsbreve

Forside > Om os > Nyheder

Naturen kvæles i kvælstof

Ny rapport viser, at naturens tålegrænser er langt overskredet på grund af de store mængder kvælstof, der årligt sendes ud over Danmark.

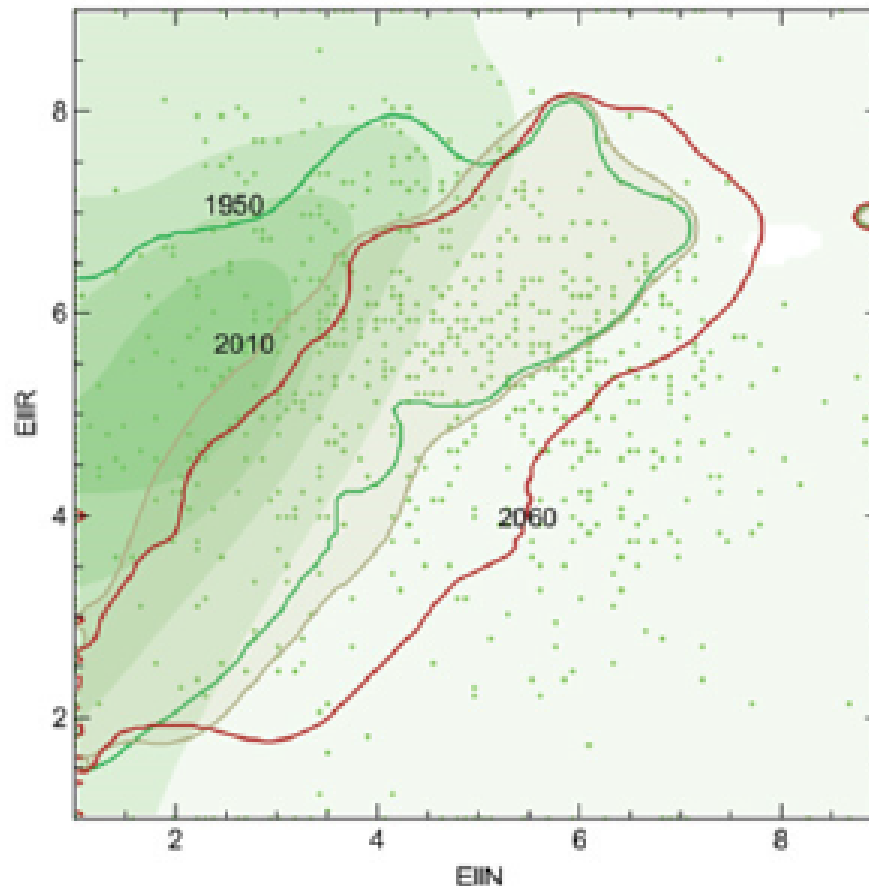
26. september 2013

”Tålegrænser for dansk natur” præsenterer

- Modeller til forudsigelse af vegetationsændringer som følge af kvælstofdeposition
- Nye lavere tålegrænser for en række naturtyper

Tålegrænser for dansk natur

Figur 5.7. Habitat natur-arealernes fordeling på Ellenberg N (næringsstofftilgængelighed) og Ellenberg R (alkalinitet) beregnet med VSD-MOVE for hhv. 1950, 2010 og 2060 vist som konturlinjer ved 10 % af maksimal tæthed (jf. figur 4.3). Kvælstofdepositionen fra 2010 til 2060 er holdt konstant på det nuværende niveau. Arternes beregnede optima er indtegnet med grønne prikker, medens den beregnede kombinerede økologiske niche (samlet forekomstsandsynlighed) for de arter, der er gået tilbage fra 1950 til 2010 som følge af kvælstofbelastning, er indtegnet som et konturplot (i grønt).

er

Tålegrænser for dansk natur

- Der kan generelt IKKE forventes at være ligevægt mellem det plantesamfund, der aktuelt observeres, og de nuværende påvirkninger på naturområderne
- Novana-overvågningen efter tilstandsvurderingssystemet kan ifølge rapporten kun måle ændringer i plantesamfundet som følge af meget kraftige depositionsændringer.

Tålegrænser for dansk natur

- Tålegrænsen er afhængige af målene for naturen
- Tålegrænsen er foranderlige over tid
- Tålegrænsen er konkret for det enkelte areal
- Fastsættelsen af tålegrænsen for det enkelte areal er vanskelig
- De overordnede tålegrænser kan varierer meget inden for samme naturtype

Tålegrænser for dansk natur

- Mange antagelser
- Gennemsnittet forventes højere med bedre datagrundlag
- Stor variation
- Slet ikke overskredet overalt
- Kan måske omsættes til lokale modeller, men bør kombineres med målinger

Måltrettet forvaltning? Politik?

Væsentlighed i en biodiversitetssammenhæng

- Målsætningen for biodiversitet er ret vidtgående
- Kan give anledning til at ethvert artstab anses for væsentlig og uønsket i forvaltningen
- Nødvendig at synliggøre behovet for prioritering
 - Fin natur – hverdagsnatur.....

Rapport om skov

- Hvilke værdier rummer skovene?
- Hvad truer biodiversiteten?
- Hvor er/kan den beskyttes?

http://sl.life.ku.dk/erhverv_og_myndigheder/myndighedsbetjening/~media/Sl/Erhverv_Myndigheder_Collaboration/Myndighedsbetjening/Evaluering%20biodiv1992%202012net.ashx

Natur- og landbrugskommissionens rapport

- Mere natur
- Bindende udpegninger
- Nye mål for naturen
- Ammoniakudredning?
- Ingen diskussion af lokaliseringsudfordringen!

Sager og møder i året

- Generelt flere sager
- Fortsat interesse for forvaltningsmæssige retningslinjer
- Åben diskussion af metoder
- Dialog med myndighederne

”Konkrete vurderinger” udpegninger af kategori 1 - 3

- Kortlagte habitatnaturtyper
- Funktionel sammenhæng
- Mosaikreglen
- Nyregistreringer
- Ammoniakfølsomme skove

Konkret vurdering – kategori 3

- Mangelfulde vurderinger
 - Alt for mange eksempler på en forsigtighed der ikke argumenteres korrekt for
 - Vægt på unuancerede botaniske værdier
 - Manglende viden/datagrundlag
 - Meget vidtgående vilkår
-
- Natur- og miljøklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering

4 kriterier skal inddrages

- 1) det aktuelle naturområdes status i kommuneplanen, herunder særligt om det aktuelle ammoniakfølsomme naturområde er omfattet af kommuneplanens udpegning af særlige værdifulde naturområder, rekreative områder og/eller værdifulde kulturmiljø samt kommuneplanens retningslinjer for varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne, de rekreative interesser og de kulturhistoriske interesser,
- 2) om det aktuelle område er omfattet af fredning, handleplan for naturpleje eller anden planlagt naturindsats,
- 3) det aktuelle naturområdes naturkvalitet og
- 4) kvælstofbidrag til området fra andre kilder (fx markbidrag), herunder for så vidt angår skove om de gødskes.

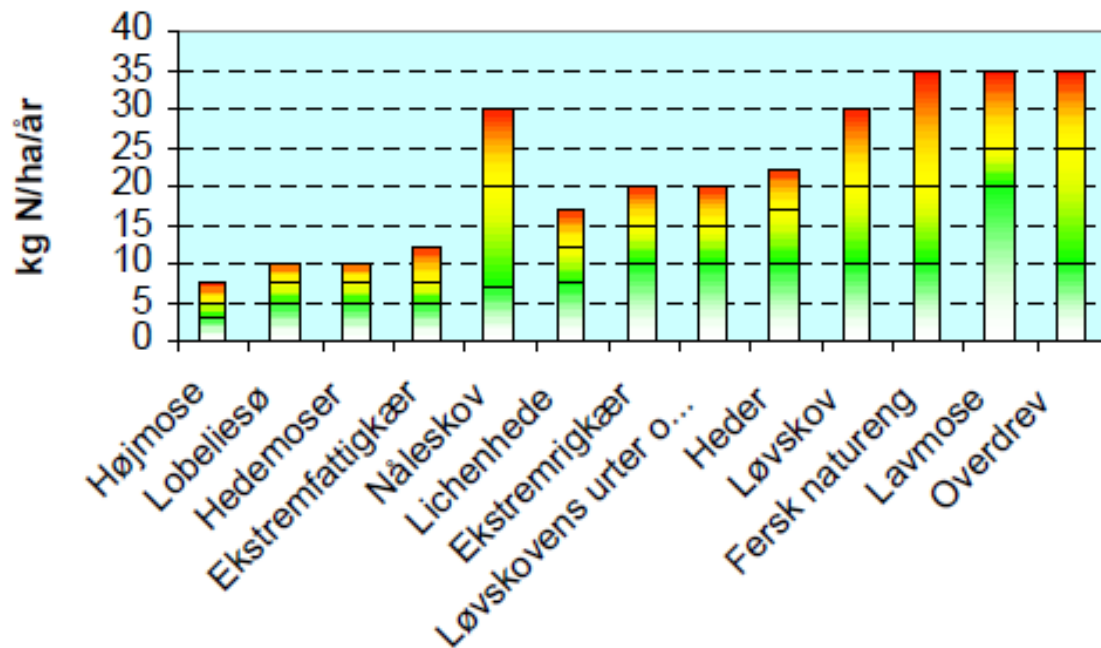
Normeringen af evt. krav

Kriterierne inddrages med henblik på, at kommunalbestyrelsen for naturområder med særlige regionale og lokale naturinteresser alene stiller krav til en maksimal N-merdeposition, hvis området er omfattet af en af de ovennævnte udpegninger i kommuneplanen, er omfattet af fredning, handleplan for naturpleje eller anden planlagt naturindsats **og/eller** har en høj naturkvalitet, **samt** at ammoniakbidraget fra husdyrbruget ikke er helt uvæsentligt i forhold til den påvirkning af næringsstoffer, områderne modtager fra andre kilder.

Tålegrænsen

- Tålegrænsen for en naturtype er den kvælstofbelastning, hvorunder der ikke vil være væsentlige effekter på naturområdets struktur og funktion
- Afhænger af en række biotiske og abiotiske faktorer som områdets forhistorie, den aktuelle drift og pleje, jordbunds- og nedbørsforhold, tilstedeværelsen af følsomme arter, aktuelle tilstand og målsætningen for området

Tålegrænseintervaller

- Tålegrænseinterval hvor der sker en påvirkning som i nogen grad vil kunne modvirkes ved pleje
- Tålegrænseinterval for de følsomme økosystemer inden for typen, hvor de mest følsomme vil være beskyttede i den nedre del af intervallet
- Afsætning der ikke overskrider tålegrænsen for den mest følsomme type, en del af denne afsætning er naturlig og udgør et essentielt N-tilskud

Proportionalitet - Nuancer vurderingen prioriter

- Tålegrænsen for et område afhænger af, hvad der findes at bevare (bevaringsstatus), hvad der ønskes bevaret (målsætning) og af, hvad det vil være muligt at bevare ved begrænsning af luftforureningen (trusler).

Proportionalitet

- Ikke stille mere vidtgående krav end nødvendig for at imødegå uønsket påvirkning
- Konkret vurdering af hvilke naturværdier der kan påvirkes væsentligt ved det konkrete projekt og i hvilket omfang det er uforenligt med målene for naturen
- Det er ikke kun botanik.....

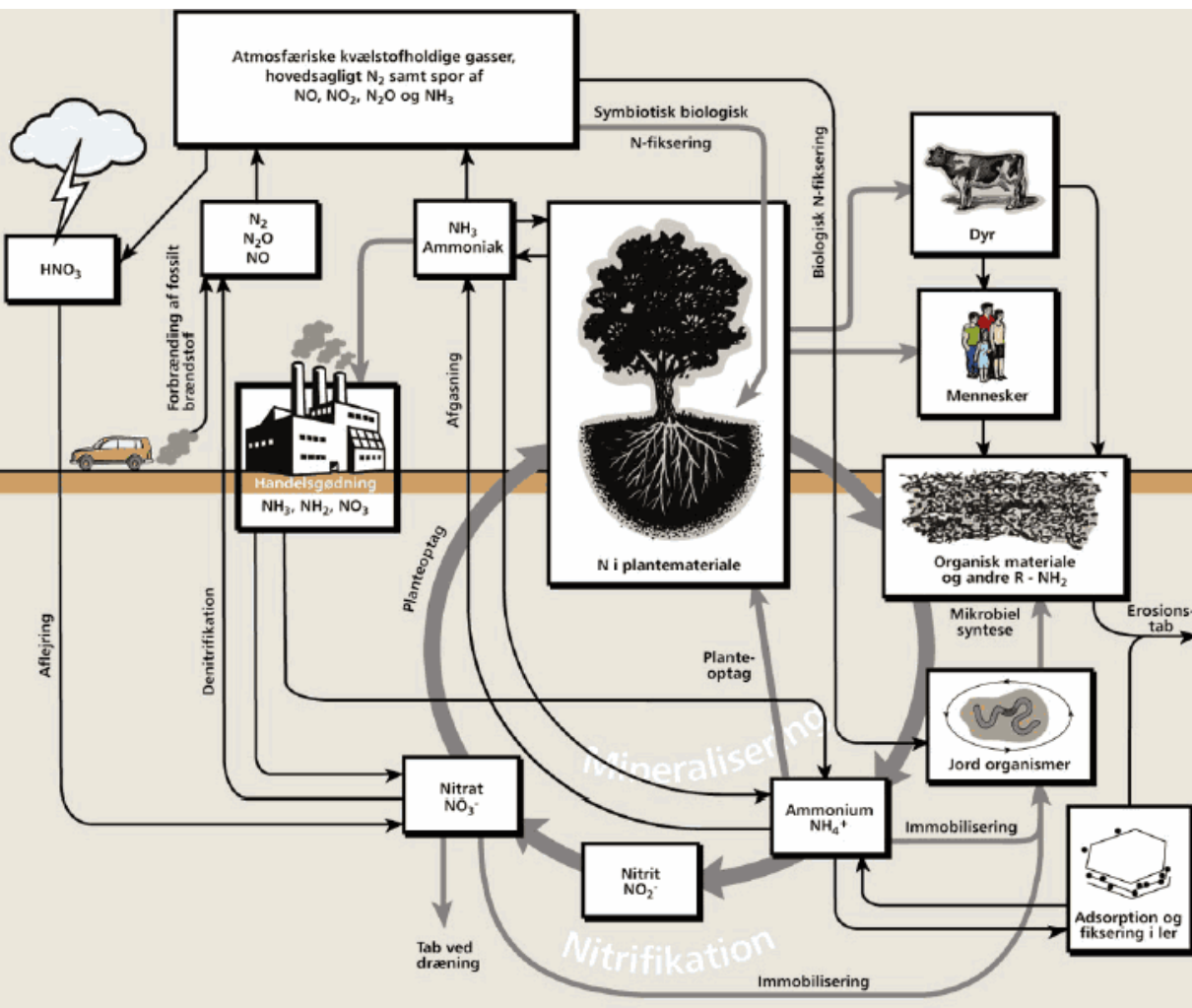
Værktøjskassen i ammoniakmanualen...

Lave ende af interval	Høje ende af interval
Gunstig bevaringsstatus	Ugunstig bevaringsstatus
Ingen indikation på forstyrrelse af områdets funktion	Væsentlige indikationer på forstyrrelser af områdets funktion
Få minus arter	Dominans af minus arter
Stor antal og – dækning af typiske arter	Ingen eller få typiske arter
Areal over naturtypens kritiske størrelse	Areal under naturtypens kritiske størrelse
Lang kontinuitet	Kort kontinuitet
Høj målsat	Lavt målsat
Naturgenopretningsplan med høj målsætning	
Fredet område, habitatområde	
Forekomsten af kvælstoffølsomme arter på rød- eller gulliste	
Plejeplan der sikrer hensigtsmæssig pleje (plejekrævende)	Plejekrævende, men ingen aktuelle plejeplaner; området forventes at gro til
	Plejeplan der sikrer hensigtsmæssig pleje (plejekrævende)
Sikret skånsom drift	Problematiske eller usikker fremtidig drift
	Tvivl om lateral tilstrømning

Tålegrænser og påvirkelighed

- Artslister, habitatbeskrivelser
- Ellenbergs indikatorværdier N/R
- Bilag IV og rødlisten
- Tilstandsvurdering/artsscorer
- Bonitet/fugtighed/kystnærhed
- Øvrige plantefordelende faktorer
- Historie
- Udvikling i deposition
- Øvrige påvirkninger/trusler

Kvælstofkredsløb

1 kg N/ha/år

1000 g N/10000m²/365 dage

0,1 g N/m²/365 dage

En merbelastning øger omsætningen

Foranstaltninger uden for et § 3 beskyttet område

- alle tilstandsændringer er omfattet af forbuddet efter § 3
- også foranstaltninger uden for et beskyttet område
- Ved bedømmelsen indgår, om foranstaltningen har en umiddelbar og direkte virkning på området
- hvorvidt foranstaltningen har en konkret og varig karakter
- hvor tæt på det beskyttede område den finder sted
- om den specielt påvirker dette i modsætning til de omliggende områder generelt,

Er skovene ramt af faglig forsvarlig forenkling?

Lovgrundlag og vejledning	Åbne spørgsmål??
Tålegrænsen for naturtypen	Naturtype defineret ved trædække
Naturkvalitet	Vand, ved, vedvarighed
Alderskriterium	Dokumentation for vedvarighed
Størrelseskriterium	Randeffekt
§ 25-arter	ammoniakfølsomhed
Kvælstofbidrag fra andre kilder	Hugst, drift, dræning
Konkret vurdering	Anmeldeordningen

Skovhensyn

- ...særlige tilfælde bl.a. kan være en væsentlig miljøpåvirkning af særlige regionale eller lokale beskyttelsesinteresser
- Varetag hensynet til målsatte og beskyttede ammoniakfølsomme skovnaturtyper/artsforekomster i skoven?

Målsatte, beskyttede, ammoniakfølsomme skovnaturtyper

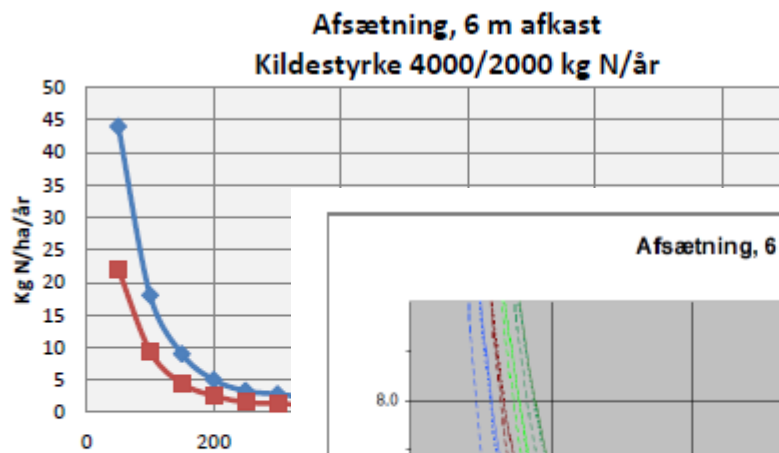
- Lysåbne egekrat
- Fredninger
(stævningsskove/græsningsskove)
- Væsentlig forekomst af lungelav
- § 3 naturtyper
- Habitatområder
- Offentlige skove med forvaltningsplaner
- Tinglyste aftaler om urørt skov

Ikke?

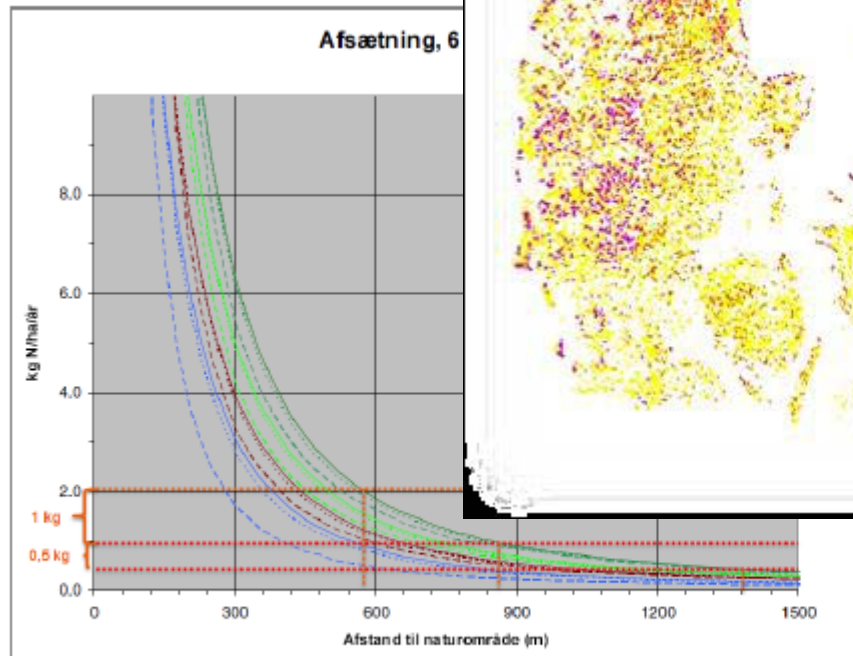
- Privatejede randskove uden fredskovspligt
- Plantager o.a. skove uden naturformål
- Sumpskove påvirket af tilstrømning af overfladenært grundvand
- Forekomst af relik-artar

I disse skove vil der sjældent være målsatte eller prioriterede naturværdier, det er muligt at bevare ved en begrænsning af merdepositionen

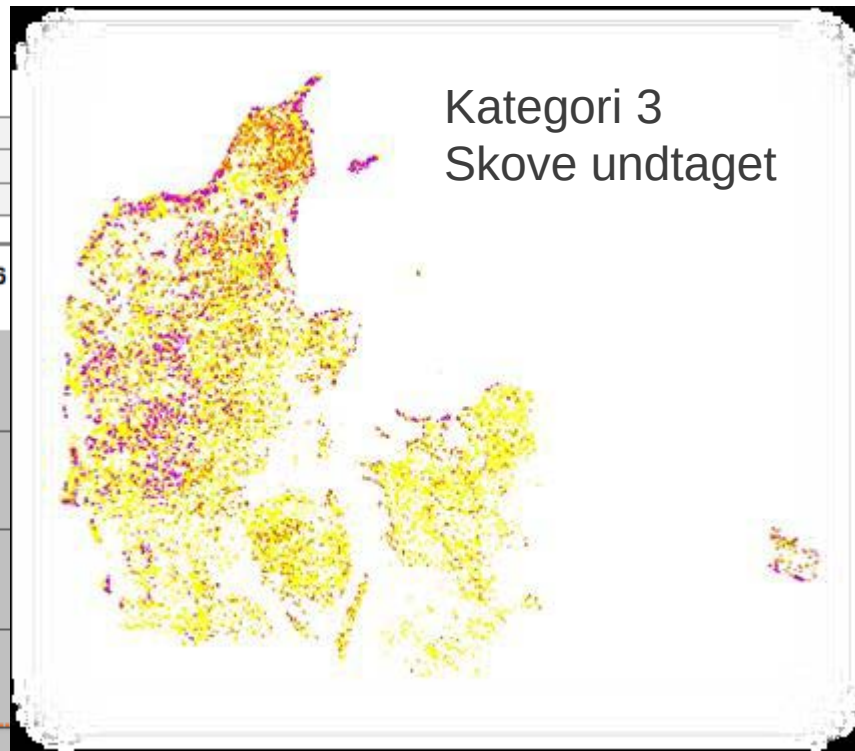
Konsekvensen for husdyrproduktionen

Figur 16 a. Afsætningen af ammoniaks emissionsstyrke på 4000/2000 kg. Bemærk, at alle værdier reduceres ved halvering af depositionen medfører skyld beregnet via regneark i det g

Figur 176 b. Afsætningen af ammoniak for forskellige kombinationer af oplande og naturområder fra en 6 m høj kilde med emissionsstyrke på 1000 kg N/år. Her er vist data for korte afstande. Grafeme gælder for konstant vindretning. Kilde: Løfstrøm (2010).

Hvad virker?

- Fremlæg alternativet – den rigtige konklusion!
- Synliggørelse af konsekvensen
 - I mere end kroner og ører...
 - Og bøjet i neon.....
- Lokaliseringsudfordringen for store husdyrbrug

Hvilken rolle har politikerne, myndighederne og videnskaben?

- Benyttelse og beskyttelse - prioritering
 - Nationalt og lokalt
- Faglig forsvarlig forenkling
 - Gode vejledninger
- Sikre grundlaget for forenklingen/de konkrete vurderinger

Debat – hvordan sikrer vi...

- Erfaringsudveksling
- Påvirkning af praksis
- Fornuftige retningslinjer
- Højnet niveau
- De gode eksempler

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

14.-15. januar 2014

www.plantekongres.dk

INSPIRATION til næste etape

Plantekongres 2014

-produktion, plan og miljø